

יבמות קב

עניין: ועצמותיך יחליץ

מהר"ל חידושי אגדות

זו מעולה שבברכות. פי' (ק"ב ע"ב). ועצמותיך יחליץ שכאשר האדם חזק וא"ר אלעזר זו מעולה [וזריו] דבר זה הוא היסוד שבברכות ואמר רבא זרזי ועיקר לכל הברכות. כי כאשר חזק זרזי בעצמו

הוא בריה שלימה ואז הוא מוכן לקבל הכל. ולא כן אם האדם מציאת חלש בעצמו. אין מוכן לקבל ברכה כי צריך שיהיה האדם בעצמו בריה ואח"כ מקבל שאר דברים (ברכה) אשר נמשכים לעצמו. ולפיכך דבר זה מעולה שבברכות והוא יסוד הכל והבן זה מאוד מאוד.

בן יהוידע

דף ק"ב ע"ב. ואר"א זו מעולה שבברכות, ואמר רבא זרזי גרמי. נ"ל בס"ד הטעם זרזי גרמי מעולה שבברכות, דאיחא צען חיים בער פרקי הללס, דאדם התחמון יש צו עור כנגד עשיה, וכשר כנגד יצירה, וגידין כנגד צריחה, ועלמות כנגד אלילות, וזוה יובן בס"ד הטעם דהרשעים עונותיהם רשומים על עלמותם, והלדיקים זכותיהם חקוקים על עלמותם, דכתיב כל עלמותי האמרנה, וכמ"ס צוה"ה פ' משפטים ע"ס, מפני שהעלמות שהם כנגד אלילות הם העיקר שבנוף, ולכן יוסף הע"ה נקרא בשם עלמותו, דכתיב והעליתם את עלמותי מזה, וכן ויקח משה את עלמות יוסף עמו, אע"ג דהנחנט כל חלקי גופו קיימים. וזוה יובן הטעם, דרבינו סעדיא גאון ז"ל דק להבחין על הבן, שהוא בן אביו, בקליטת העלם של האב בדם של הבן. וזוה יובן הטעם מ"ס בילקוט ראובני פרשת ויחי, בשם לוי, ע"פ בעת ההיא נאס ה' יולילו את עלמות מלכי יאודה ואת עלמות שריו וכו' ואת עלמות יושבי ירושלים ומקצריהם, דכאשר יולילו העלמות ויעשו מהם כלים להשתמש בהם, ילעו הנפשות שלהם ולא ימלאו מנוחה, ולכן מלכתחלה תיקנה משיני אויביה בעודם בחיים, קובי"אות שקורין בערבי זא"ר וגו' ע"ס. ולכן הנקבה שבברכה מן העלם יהיה בה פעולת האדם יותר מן הזכר, כי בקרבה יהיה ההריון וליוור הולד, ומקרבה ילד ויולד, ולכן זו הברכה של זרזי גרמי, היא המעולה שבברכות :

רבי צדוק הכהן – קומץ המנחה ח"ב אות יב

ביותר וכמו שאמרו ז"ל (יבמות קב, ב) ועצמותיך יחליץ זרזי גרמי [וזה שנאמר ורקב עצמות קנאה העדר זרזי גרמי] זו הוא מעולה שבברכות.

שער ההקדמות דף כב ע"ד

להם כמאורע האדם התחתון בעוה"ז, השפלה הזו, כי הנה הוא מורכב מגוף ונפש, ובעת מיתתו גופו שב אל העפר, אל הארץ כשהיה, ונפשו ורוחו עולים ושבים אל האלהים אשר נתנם. אמנם מוכרח הוא, שנשאר תוך הגוף ההוא הבלא דגרמי, השורה על העצמות בקבר, בסוד ועצמותיך יחליץ, כנזכר בפרשת שלח לך דף קס"ט ע"ש. גם נתבאר אצלנו בשער המצות, בפרשת פנחס, בדרוש מצות הירושה ועי"ש, איך תועלת זה ההבלא דגרמי הוא, לסבת שיהיה קצת חיות קיים בעצמות ההם, נמשך בהם עד זמן תחית המתים. וזהו סוד אותם העבירות של האדם, שעליהם נענש שלא לקום בזמן התחיה, כמו שאמר הכתוב כספו בנשך נתן חייו לא יחיה. והטעם הוא, כי אותם העבירות גורמות שאותו החיות הרוחניות המועט הנשאר בעצמות כנזכר, שיסתלק משם, ויתייבש לחלוותם, ולא יחיו בתחית המתים. הפך מפסוק ועצמותיך יחליץ והיית כגן רוה זהבן זה.

וזהו סוד פסוק העצמות היבשות הנז' בנבואת יחזקאל, ואמרו רבותינו ז"ל, ד) שהראה לו בהם עצמות איש אחד יבישות בתכלית האחרון, ולא קם בתחיה ההיא לסבת כי בנשך נתן וכו'. גם בכח אלו הנצוצות של חיות ואור שנשאר תוך העצמות בהם יודעים המתים ומספרים זב"ז כנזכר בדברי רז"ל בגמרא (ה)